

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TyV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta (HE 75/2023)

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa.

Esityksessä ehdotetaan, että eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistukset jäädytettäisiin hallituskaudeksi. Tämä tarkoittaisi, että indeksitarkistukset jätettäisiin tekemättä vuosina 2024–2027 ja näiden tiettyjen etuuksien määrä säilyisi vuoden 2023 tasossa. Esityksen mukaan ehdotettua indeksitarkistusten jäädytystä ei ole tarkoitus korvata myöhemmin tehtävillä indeksikorotuksilla. Indeksikorotusten jäädytystä koskevan esityksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.

Ehdotettu indeksikorotusten jäädytys koskisi melkein kaikkia työttömyyskassojen maksamia etuuksia: ansiopäivärahaa, vuorottelukorvausta ja liikkuvuusavustusta. Muutos vaikuttaa siten kaikkiin etuuden saajiin. Ansiosidonnaisen päivärahan kohdalla vaikutus riippuu osin myös palkasta, sillä indeksikorotus vaikuttaa päivärahan laskukaavaan usealla tavalla.

Indeksikorotusten jäädytystä koskeva muutos on toimeenpantavissa. Toimeenpanon kannalta indeksien jäädyttäminen edellyttää vähäisiä muutoksia työttömyyskassojen tietojärjestelmiin.

Ensi vuodelle on ajoittumassa myös muita työttömyysturvan muutoksia, joilla on työttömyysturvaan heikentävä vaikutus. Näitä toimia ovat esimerkiksi ansiopäivärahan porrastus, työssäoloehdon pidennys sekä työttömyysturvan suojaosan ja lapsikorotusten poisto. Indeksijäädytystä koskevassa esityksessä todetaan, että indeksitarkistusten tekemättä jättämisen taloudellinen merkitys ei yksilötasolla välttämättä näyttäydy kovin merkittävänä, mikäli asiaa arvioidaan yksittäisten etuuksien kautta sekä yksittäisenä vuotena. Ansiopäivärahan saajalla taloudellinen vaikutus on kuitenkin merkittävä ottaen huomioon samaan aikaan ajoitetut muut heikennykset työttömyysturvaan.

Yhteenlaskettujen leikkausten vaikutus on niin suuri, että se voi johtaa isossa kuvassa asumistuen ja toimeentulotuen lisääntyneeseen tarpeeseen. Nykyisin näiden etuuksien tarve ansiosidonnaista saavien joukossa on verrattain pieni. Huolestuttavaa on myös se, että työttömyysturvaan kohdistuvat muutokset kohdentuvat samoille henkilöille ja erityisesti ne näkyvät pitkään työttömyysturvaa saavilla.

Pidetään kannatettavana, että indeksijäädytykselle on asetettu takaraja. Esityksen mukaan indeksijäädytyksen vaikutus etuuksien ja rahamäärien reaaliseen tasoon olisi kuitenkin enintään 10,2 % eli lakia sovellettaisiin enintään niin kauan, kunnes tämä takaraja saavutetaan. Takarajan saavuttamisen jälkeen jäädytyksen piirissä olevat etuudet ja rahamäärät nousisivat voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Työssäoloehdot on ehdotettu muutettavaksi tuloperusteiseksi 2.9.2024 alkaen (HE 73/2023 vp). Indeksijäädytyksen on tarkoitus koskea myös työssäoloehdon euromääräistä tulorajaa. Näin ollen Yhteisjärjestö pyytää tarkentamaan lopullista hallituksen esitystä siten, että esitykseen lisätään maininta tai viittaus indeksijäädytysten soveltumisesta myös työssäoloehdon tulorajaan, jos eduskunta hyväksyy työttömyysturvalakiin esitetyt muutokset työssäoloehdon tuloperusteisuudesta (hallituksen esitys s. 42 kappale 10.1).

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Aki Villman
toiminnanjohtaja
0503567990
aki.villman@tyj.fi